

Asia: VN/18459/2025

Lausuntopyyntö Väestönsuojan käyttöönotto- ja käyttö -yleisoppaasta

Yleiset huomiot

Voitte kirjoittaa yleiset huomionne lausuntopyynnöstä alla olevaan kenttään.

Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitos kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto väestönsuojan käyttöönottoa ja käyttöä koskevaan yleisoppaaseen. Lausunnon kohteena oleva asiakokonaisuus ja erityisesti väestönsuojan käyttäminen arvioidaan nykytilanteessa tarvitsevan lisää ohjausta. Väestönsuojiiin liittyvät aiemmat oppaat, paikalliset ohjeet ja yleisesti tarjolla olleet koulutukset ovat rajoittuneet tyypillisesti ylläpitoon ja käyttöönoton hetkeen. Varsinainen suojatilan käyttäminen on jäänyt tähän saakka vähäiselle huomiolle ja tämä ohje vastaa tarpeeseen.

Väestönsuojan käyttöönotto- ja käyttö -yleisoppaan sisältö

Voitte kirjoittaa huomionne Väestönsuojan käyttöönotto- ja käyttö -yleisoppaan luonnoksesta alla olevaan kenttään.

Väestönsuojia pelastusviranomaisen toimesta valvottaessa ja aihekokonaisuutta koulutettaessa on havaittu, että väestönsuojan tekniset järjestelmät ja niiden toimintaperiaatteet ovat useimmiten vieraita ja etäisiä ihmisille. Tämä nostanee kynnystä väestönsuojan omatoimiselle kunnossapidolle, käyttämiselle ja haitannee myös väestönsuojan tehokasta olosuhteisiin mukautuvaa käyttöä. Kehotamme lisäämään oppaan alkuosaan, esimerkiksi kappaleeseen 2.1, yksinkertaistetun kuvauksen väestönsuojan toimintaperiaatteesta. Parhaiten toimintaperiaate on hahmotettavissa kuvaan perustuen. Kuvasta osoitettaisiin tärkeimmät väestönsuojan suojavaikutusta tarjoavat komponentit sekä lisäksi havainnollistettaisiin ilmanvaihdon ja viemäröinnin toimintaperiaate. Lisäämällä kuvan, olisi siihen mahdollista viitata myöhemmin tekstiosuudessa sanallista kerrontaa tukien. Ohjetta lukevan ja väestönsuojaa käyttävän tulisi ohjeen avulla saada käytännön rohkeutta väestönsuojan käyttämiseen ja oppia käsittelemään väestönsuojaa vaativaan olosuhteeseen tarkoitettuna jokaisen hallittavissa olevana kiinteistötekniikkana.

Ohjeen kirjoitusasuun esitämme lisättäväksi kehotuksia käyttää väestönsuojan tarjoamia suojautumismahdollisuuksia olosuhteisiin ja suojautumisen tarpeisiin sopeuttaen. Tällä tarkoitamme esimerkiksi sitä, että ilmanvaihdon sähkömoottoria käytetään niin kauan kuin on sähköä ja kun sähköä ei ole, käytetään vaihtoehtona olevaa polttomoottoria tai kampea. Vastaavasti, mikäli

olosuhteet mahdollistavat viemärin sekä vesijohtoveden käyttämisen ja väestönsuojassa on vesivessa ja vesipiste, on järkevämpää käyttää vesivessaa käymäläästian sijasta ja juoda hanavettä varastoidun veden sijasta. Vastaavia esimerkkejä löytyy myös muita. Käytännönläheisen kerronnan ja soveltavan käytön esimerkkien arvioimme parantavan edellytyksiä väestönsuojan tarjoamien suojavaikutusten ja olosuhteiden tehokkaaseen itsenäiseen hyödyntämiseen.

Kappaleissa 5.3.1 – 5.3.3 kuvataan eri käyttötilojen periaatteet lyhyesti. Kuvaus on erittäin tärkeä ja käytännönläheinen osa ohjetta. Esitämme lisättäväksi kuvaukseen myös lyhyet yhden – muutaman sanan perustelun jokaisen ranskalaisen viivan osalta. Tällä tavoin lisätään ohjetta lukevan ja väestönsuojaa käyttävän ymmärrystä siitä, miksi jokin asia tulee väestönsuojassa tehdä ja mahdollistetaan omatoimisten ratkaisujen löytäminen yllättäviin ongelmatilanteisiin. Perustelu voisi olla esimerkiksi 5.3.1 kohdassa ”erityissuodatin / hiekkasuodatin ei ole käytössä, -ulkoilmaa voidaan hengittää suodattamatta” tai ”ylipaineventtiilit ovat vapaasti auki, -ilma poistuu suojatilasta ylipaineventtiilien kautta” jne.

Pyydämme kiinnittämään huomiota yhdenmukaiseen suojautumisvaiheiden termistöön ja käyttämään yhdestä asiasta vain yhtä termiä. Tällä hetkellä suojautumisvaiheiden osalta on käytössä ohituskäyttö ja ohitustila, sulkukäyttö ja sulkutila sekä vastaavasti suodatuskäyttö ja suodatustila. ”Käyttö” -sanamuodon arvioimme tarkoituksenmukaisemmaksi.

Termistössä on sivulla 48 käytetty Valmiustila-asiakohdassa myös termiä valmistila. Valmistila lienee kirjoitusvirhe.

Ohjeessa ja sen rakenteessa on jäänyt vähäiselle painoarvolle toiminnan jatkuvuuden varmistaminen. Jatkuvuuteen liittyviä asioita löytyy luonnoksessa useista eri kappaleista. Ehdotamme, että toiminnan jatkuvuuteen liittyvät asiat kootaan yhden kappaleen alle. Myös väestönsuojan mahdolliset huoltotarpeet ja mahdollisuudet tehdä huoltoja tulee tuoda selkeästi esille. Mahdollisuus käyttää väestönsuojia pitkittyneessä tilanteessa tulee varmistaa. Ohjeeseen voisi lisäksi harkita omaksi asiakokonaisuuden myös ”Palaaminen valmiustilasta normaalitilaan” -osiota. Normaalitilaan palaamista ei käsitellä ohjelunonnoksessa lainkaan. Normaalitilaan palaamisessa tulee ottaa huomioon myös mahdollisuus suojatilan käytön aloittamiseen uudestaan ja suojan käytön jälkeiset ylläpitotehtävät.

Väestönsuojan käytön kouluttaminen on jäänyt Suomessa vähäiselle painoarvolle. Toivomme, että väestönsuojiiin liittyvistä yleisoppaista muodostettaisiin myös koulutusmateriaali, esimerkiksi PowerPoint-diasarja ja lyhyet videotallenteet. Tämä edistäisi laadukkaan ja yhdenmukaisen koulutuksen toteuttamista, mahdollisuuden jokaisen toimesta tehtävään itseopiskeluun ja vähentäisi viranomaisiin kriisitilanteen alkuvaiheessa kohdistuvaa viestinnällistä painetta.

Välimaa Jani
Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue / pelastuspalvelut

Hietalahti Matti
Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue / pelastuspalvelut